

Επισκόπηση

Μια ματιά στην Εκπαίδευση: Δείκτες του ΟΟΣΑ

Έκδοση 2003

Overview

Education at a Glance: OECD Indicators - 2003 Edition

Greek translation

Οι Επισκοπήσεις αποτελούν μεταφρασμένα αποσπάσματα δημοσιευμάτων του ΟΟΣΑ και διατίθενται δωρεάν στο Ηλεκτρονικό Βιβλιοπωλείο του ΟΟΣΑ www.oecd.org/bookshop/
Η Επισκόπηση αυτή δεν είναι επίσημη μετάφραση του ΟΟΣΑ.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Κύρια συμπεράσματα

Πολλοί από τους πρωτοσέλιδους οικονομικούς δείκτες κυμαίνονται καθημερινά και οι οικονομικοί αναλυτές, με ελάχιστες εξαιρέσεις, αποφαινόμενοι για την επιτυχία ή την αποτυχία των πολιτικών σύμφωνα με τριμηνιαία στοιχεία ή ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης. Αντίθετα, οι εκπαιδευτικές πολιτικές και οι αντίστοιχοι δείκτες απόδοσης μεταβάλλονται στο σύνολό τους πολύ αργά δυσχεραίνοντας την αξιολόγηση των εξελίξεων στην εκπαίδευση. Είναι αλήθεια ότι ένα πρωτοσέλιδο άρθρο για την επίδοση των παιδιών μας στην ανάγνωση, τα μαθηματικά ή τις επιστήμες δύναται να δραστηριοποιήσει την κοινή γνώμη, όμως, οι πολιτικές που εφαρμόζονται σήμερα για την επίλυση των εκπαιδευτικών προβλημάτων ενδέχεται να αποδώσουν καρπούς μετά από πέντε ή δέκα χρόνια ή μετά από μια ολόκληρη γενιά. Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί έκπληξη εάν αναλογιστεί κανείς ότι οι επιδόσεις των σημερινών αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να αντικατοπτρίζουν το είδος της εκπαίδευσης που έλαβαν την εποχή που άρχιζαν το σχολείο, περίπου το 1990, πιθανόν στις ίδιες αίθουσες διδασκαλίας στις οποίες μαθήτευσαν και οι διδάσκοντές τους κατά τη δεκαετία του '60.

Εντούτοις, αναλογιζόμενοι τόσο τις δημόσιες όσο και τις ιδιωτικές δαπάνες, ο τομέας της εκπαίδευσης όχι μόνο απορροφά το 5,9% του ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ, αλλά επίσης αποτελεί έναν από τους βασικούς πόρους στη σημερινή κοινωνία της γνώσης. Τίθεται έτσι το ερώτημα μιας στενότερης παρακολούθησης της αποδοτικότητάς του. Ο ΟΟΣΑ ανταποκρινόμενος σε αυτήν την ανάγκη συγκεντρώνει εδώ και μια δεκαετία αξιόπιστους εκπαιδευτικούς δείκτες και χρησιμοποιεί συγκρίσιμα στοιχεία αποβλέποντας στην επισήμανση μερικών μακροπρόθεσμων τάσεων. Η ετήσια επιτομή του Οργανισμού «*Μια ματιά στην Εκπαίδευση*», η τελευταία έκδοση της οποίας δημοσιεύθηκε πρόσφατα, επιβεβαιώνει ότι, πράγματι, η κατάσταση αλλάζει αργά, αλλά παράλληλα παρέχει μια σαφή ένδειξη της κατεύθυνσης της εν λόγω αλλαγής.

Συγκρίνοντας μερικά από τα κύρια στοιχεία της περιόδου 2000-2001 με τους δείκτες των περασμένων πέντε ή δέκα χρόνων καταλήγουμε σε συμπεράσματα μιας οικείας κατάστασης. Ας πάρουμε για παράδειγμα το επίπεδο των δαπανών. Σε 14 από 19 χώρες του ΟΟΣΑ οι δημόσιες και οι ιδιωτικές δαπάνες για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αυξήθηκαν κατά την πενταετία 1995-2000 κατά περισσότερο από 5% σε πραγματικούς όρους, αλλά, σε αντίθεση με τις αρχές της δεκαετίας του '90, η άνοδος αυτή ήταν μικρότερη από αυτήν του εθνικού εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα, η Δανία και η Σουηδία εξακολουθούν να διαθέτουν την πλειονότητα των δημοσίων πόρων στην εκπαίδευση (6,4% και 6,3% του ΑΕΠ αντιστοίχως). Στην ΕΕ και στις ΗΠΑ οι δημόσιες δαπάνες αντιπροσωπεύουν το 4,8% του ΑΕΠ. Όμως στις ΗΠΑ οι υψηλές ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση (1,8% για την τριτοβάθμια και 0,4% για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια) ανεβάζουν το ποσοστό των συνολικών δαπανών για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στο 7,0% (μόνο 5,3% για την ΕΕ) και φέρνουν τη χώρα πιο κοντά στην Κορέα, η οποία με τη σειρά της κατατάσσεται πρώτη όσον αφορά τις εκπαιδευτικές δαπάνες. Το υψηλό επίπεδο δαπανών στην Κορέα αντανακλά, όπως και στις ΗΠΑ, την ουσιαστική συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης. Η Ιαπωνία παραμένει σε μέτρια επίπεδα δαπανών (4,6%) συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών δαπανών (1,2%), που όμως υπερβαίνουν το μέσο όρο.

Τα δεδομένα όσον αφορά στη φοίτηση στις διάφορες εκπαιδευτικές βαθμίδες έχουν μεταβληθεί περισσότερο. Σύμφωνα με τους δείκτες του 1990 οι ευρωπαϊκές χώρες κατέγραφαν υψηλά ποσοστά συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση, αλλά χαμηλότερα ποσοστά πανεπιστημιακών αποφοίτων σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, τον Καναδά ή την Αυστραλία. Η εικόνα αυτή έχει πλέον ανατραπεί. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου και μερικών Βόρειων Χωρών, πάνω από το ένα τρίτο των νέων φοιτά στο πανεπιστήμιο. Τα σημερινά ποσοστά εγγραφών υποδεικνύουν ότι η αυξητική τάση θα συνεχιστεί. Ειδικότερα, 4 στους 10 μαθητές, που ολοκλήρωσαν το δευτεροβάθμιο κύκλο το 2001, ενδέχεται να παρακολουθήσουν κάποια στιγμή στη ζωή τους προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που οδηγούν σε ανώτατους τίτλους σπουδών. Το ποσοστό αυτό ήδη υπερβαίνει τα δύο τρίτα στη Νέα Ζηλανδία, τη Φινλανδία, τη Σουηδία, την Πολωνία και την Αυστραλία. Η νέα αυτή παράμετρος προϋποθέτει διαφορετική χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, και σε 8 από 22 χώρες του ΟΟΣΑ οι δαπάνες για τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν κατάφεραν να ανταποκριθούν στην αύξηση των εγγραφών με αποτέλεσμα να μειωθούν οι δαπάνες ανά φοιτητή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε πραγματικούς όρους από το 1995 και έπειτα.

Όσον αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, ο αντίκτυπος των αλλαγών αυτών είναι βαθμιαίος. Για παράδειγμα, μια αύξηση στα ποσοστά αποφοίτησης πριν από 10 χρόνια θα επηρέαζε περίπου το ένα τέταρτο του σημερινού ενεργού πληθυσμού. Το Γράφημα 1 απεικονίζει ότι, παρά ταύτα, σε μερικές χώρες το ποσοστό των επαρκώς καταρτισμένων νέων παρουσίασε ουσιαστικές μεταβολές. Ο αριθμός των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 25-34 ετών αυξάνεται σε όλες τις χώρες, αλλά αυξάνεται με ιδιαίτερα γρήγορο ρυθμό στην Αυστραλία, το Βέλγιο, τον Καναδά, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, την Κορέα, τη Νορβηγία, την Ισπανία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες κατέγραψαν διψήφια αύξηση από το 1991 έως σήμερα προσεγγίζοντας τα επίπεδα των ΗΠΑ. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο ένα πέμπτο των νέων ηλικίας 25-34 ετών ήταν άρτια καταρτισμένοι. Όμως ενώ στη Γερμανία ο λόγος αυτός παρέμεινε σχεδόν στάσιμος, στο Ηνωμένο Βασίλειο ανέρχεται σήμερα στο ένα τρίτο. Αυτό σημαίνει ότι η Γερμανία αντιμετώπισε δυσκολίες στην προσπάθειά της να διευρύνει την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να αλλάξει στο προσεχές μέλλον λόγω των μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται σήμερα και που στοχεύουν στην αντικατάσταση του ενός μόνου πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών, που απονέμεται με την ολοκλήρωση πενταετούς ή εξαετούς κύκλου σπουδών, με ένα σύστημα απονομής τίτλων σε διαφορετικά στάδια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα στοιχεία αυτά μετρούν την «τριτοβάθμια» εκπαίδευση, η οποία εκτός από πανεπιστημιακούς τίτλους σπουδών περιλαμβάνει, ένα φάσμα διπλωμάτων χαμηλότερου επιπέδου. Τέτοιου είδους διπλώματα απαντώνται ιδιαίτερα στην Ιαπωνία εξηγώντας τον υψηλό αριθμό αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πέρα από τις συνεχείς μεταβολές στα εκπαιδευτικά συστήματα θα πρέπει επίσης να σημειωθούν μερικά άλλα εμφανή στοιχεία.

Κατά τη δεκαετία του '90 οι γυναίκες ξεπέρασαν τους άνδρες όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης. Σήμερα ο αριθμός των νέων γυναικών που θα αποκτήσουν πανεπιστημιακούς τίτλους σπουδών ενδέχεται να είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο των ανδρών στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ με εξαίρεση την Ιαπωνία, την Ελβετία και την Τουρκία. Στο παρελθόν οι άνδρες είχαν περισσότερες δυνατότητες πρόσβασης στην εκπαίδευση και οι προγενέστεροι δείκτες επισημαίνουν ότι κατά το 1990 στις μισές από τις χώρες με συγκρίσιμα στοιχεία το ποσοστό των πανεπιστημιακών αποφοίτων ήταν υψηλότερο στους

άνδρες. Παρόλα αυτά, η διάκριση των φύλων παραμένει εμφανής όσον αφορά τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές. Συγκεκριμένα, οι νέοι άνδρες τείνουν να επιλέγουν πανεπιστημιακούς κύκλους σπουδών που έχουν σχέση με τη φυσική, τα μαθηματικά και τη μηχανική, ενώ οι νέες γυναίκες προτιμούν τις κοινωνικές επιστήμες, την υγεία και την παιδαγωγική. Αναλυτικότερα, πάνω από τα δύο τρίτα των πτυχιούχων στις ανθρωπιστικές επιστήμες, τις τέχνες, την εκπαίδευση, την υγεία και την πρόνοια είναι γυναίκες, ενώ η αναλογία αυτή περιορίζεται σε λιγότερο από ένα τρίτο στα μαθηματικά και την πληροφορική και σε λιγότερο από ένα τέταρτο στη μηχανική, τη μεταποίηση και τις κατασκευές. Επιπλέον, το ποσοστό των ανδρών που θα ακολουθήσει μεταπτυχιακές σπουδές για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος ενδέχεται να είναι υψηλότερο από των γυναικών. Σύμφωνα με έρευνα του PISA (Πρόγραμμα για τη διεθνή αξιολόγηση των μαθητών) του ΟΟΣΑ για την επίδοση των δεκαπεντάχρονων, που εκπονήθηκε το 2000, τα κορίτσια ήταν επίσης καλύτερες αναγνώστριες και στις 43 συμμετέχουσες χώρες. Στις μισές χώρες, τα αγόρια είχαν καλύτερη επίδοση στα μαθηματικά –αν και οι διαφορές ήταν πολύ μικρότερες- ενώ στις επιστήμες δεν διαπιστώθηκε καμία ουσιαστική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων. Σε 40 από τις 43 συμμετέχουσες χώρες στην έρευνα του PISA τα 15χρονα κορίτσια είχαν υψηλότερες επαγγελματικές προσδοκίες από τα αγόρια. Εντούτοις, όπως υποδεικνύει η εικόνα των σημερινών πανεπιστημιακών αποφοίτων, οι επαγγελματικές προσδοκίες των αγοριών εστιάζονταν περισσότερο σε τομείς συναφείς με τη φυσική, τα μαθηματικά ή τη μηχανική (18% των αγοριών έναντι 5% των κοριτσιών), ενώ τα κορίτσια επικεντρώνονταν σε επαγγέλματα σχετιζόμενα με τις επιστήμες της ζωής και της υγείας (20% των κοριτσιών έναντι 7% των αγοριών).

Η πιο έκδηλη διαφορά των σημερινών σχολείων από τα σχολικά ιδρύματα του 1990 εντοπίζεται στη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Το 1990 η πλειονότητα των σχολείων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν είχε ακόμη εισαγάγει την πληροφορική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σήμερα, τα περισσότερα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υπολογιστές και έως το τέλος της δεκαετίας θα διαθέτουν Διαδίκτυο και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Εντούτοις, η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση δεν υπήρξε ομοιόμορφη όπως επισημαίνεται στη φετινή έκδοση του «*Μια ματιά στην Εκπαίδευση*». Σύμφωνα με το Γράφημα 2 μερικές χώρες όπως το Βέλγιο (φλαμανδική κοινότητα), η Δανία, η Φινλανδία, η Γαλλία και η Ελβετία εισήγαγαν τις ΤΠΕ στα σχολεία της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης νωρίτερα, ενώ η Ιταλία, η Κορέα και η Ισπανία πολύ αργότερα.

Γενικά οι χώρες που εισήγαγαν νωρίτερα τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση είναι αυτές που σήμερα τις χρηματοδοτούν γενναιόδωρα, μολονότι η Κορέα ανατρέπει την εικόνα αυτή αποτελώντας παράδειγμα χώρας που ενώ άρχισε να επενδύει μόλις πρόσφατα, κατατάσσεται μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ με τη χαμηλότερη αναλογία μαθητών ανά υπολογιστή. Ωστόσο, η διαθεσιμότητα των υπολογιστών δεν αποτελεί από μόνη της εγγύηση αποτελεσματικής χρήσης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας σε 14 χώρες, το 63% των μαθητών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης φοιτά σε σχολεία των οποίων οι διευθυντές ανέφεραν ότι λόγω της ελλιπούς γνώσης και δεξιοτήτων των διδασκόντων δυσχεραίνεται η επιτυχής εφαρμογή των ΤΕΠ στην εκπαίδευση σε ποσοστό που υπερβαίνει το 75% στη Γαλλία και στη Νορβηγία.

Μολονότι συνολικά οι δείκτες αυτοί δεν απαντούν κατά τρόπο ενιαίο στο αιώνιο ερώτημα για το ποιο είναι το καλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα, παρέχουν στους διαμορφωτές πολιτικής ένα εργαλείο που θα τους βοηθήσει να εντοπίσουν τους τομείς που χρήζουν βελτίωσης και επενδύσεων. Επιπλέον, παράγουν όλο και πιο χρήσιμα διεθνή πρότυπα αναφοράς διευκολύνοντας κάθε χώρα να παρακολουθήσει τη δική της πρόοδο μέσα από τη σύγκριση των δεικτών απόδοσης των άλλων χωρών, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση της προόδου των εκπαιδευτικών μας συστημάτων.

Άλλα σημαντικά συμπεράσματα της φετινής έκδοσης περιλαμβάνουν:

Έλλειψη εκπαιδευτικών

- Σε έρευνα που διεξήχθη σε 14 χώρες του ΟΟΣΑ, οι διευθυντές των σχολείων ανέφεραν ότι κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2001-2002, 12% των θέσεων διδασκαλίας (που αντιστοιχούν σε θέσεις πλήρους απασχόλησης) στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν κενές. Η έλλειψη διδακτικού προσωπικού αναφέρθηκε ως μεγαλύτερη στην πληροφορική, τα μαθηματικά, τις ξένες γλώσσες, τις επιστήμες και την τεχνολογία και μικρότερη στη φυσική αγωγή, τις κοινωνικές σπουδές και τη γλώσσα.
- Στις ίδιες 14 χώρες, οι διευθυντές των σχολείων ανέφεραν ότι 14% των εκπαιδευτικών πλήρους απασχόλησης και 31% των εκπαιδευτικών μερικής απασχόλησης δεν πληρούσαν όλα τα σημερινά τυπικά απαραίτητα προσόντα.
- Στο Βέλγιο (φλαμανδική κοινότητα), τη Δανία, την Ουγγαρία, τη Νορβηγία και τη Σουηδία η πρόσληψη διδακτικού προσωπικού στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι γενικά ευθύνη των ίδιων των σχολείων. Αντίθετα στην Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία τα σχολικά ιδρύματα τα οποία έχουν την ευθύνη πρόσληψης του εκπαιδευτικού προσωπικού τους αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο ή λιγότερο των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σύμφωνα και πάλι με τους διευθυντές των σχολείων.
- Η έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ενδέχεται να αυξηθεί στο προσεχές μέλλον ως συνέπεια της συνταξιοδότησης ουσιαστικού μέρους του διδακτικού δυναμικού. Σε 15 από 19 χώρες του ΟΟΣΑ η πλειοψηφία των δασκάλων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι τουλάχιστον 40 ετών και στη Γερμανία, την Ιταλία και τη Σουηδία πάνω από το ένα τρίτο υπερβαίνει τα 50. Σε σύγκριση με το 1998, το μέσο ποσοστό των διδασκόντων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 50 ετών ή άνω αυξήθηκε κατά 1,8 ποσοστιαίες μονάδες και στη Φινλανδία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο κατά περισσότερες από 4 ποσοστιαίες μονάδες.

Συνθήκες μάθησης των μαθητών και συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών

- Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση οι σχολικές τάξεις περιλαμβάνουν κατά μέσο όρο 22 μαθητές. Όμως ο αριθμός των μαθητών ανά τάξη ποικίλλει από χώρα σε χώρα κυμαινόμενος από 36 μαθητές στην Κορέα έως το μισό του αριθμού αυτού στην Ελλάδα, την Ισλανδία και το Λουξεμβούργο.
- Στις χώρες του ΟΟΣΑ το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων για τους μαθητές ηλικίας 9-11 ετών περιλαμβάνει κατά μέσο όρο 813 ετήσιες ώρες διδασκαλίας υποχρεωτικών μαθημάτων και 840

ετήσιες ώρες διδασκαλίας μαθημάτων κατευθύνσεων, ενώ το πρόγραμμα για τους μαθητές ηλικίας 12-14 ετών συμπεριλαμβάνει 100 επιπλέον ώρες ετησίως. Κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ η ανάγνωση και η γραφή στη γλώσσα διδασκαλίας, τα μαθηματικά και οι επιστήμες καταλαμβάνουν περίπου το μισό του υποχρεωτικού προγράμματος για τους μαθητές ηλικίας 9-14 ετών και το 41% για τους μαθητές 12-14 ετών. Ο βαθμός που τα σχολικά ιδρύματα και οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν το περιεχόμενο και το ωράριο διδασκαλίας εμφανίζει ουσιαστικές διαφορές από χώρα σε χώρα.

- Οι αποδοχές των εκπαιδευτικών της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που βρίσκονται στη μέση της σταδιοδρομίας τους κυμαίνονται από λιγότερο από 10.000 αμερικάνικα δολάρια στην Ουγγαρία και τη Σλοβακία έως περισσότερο από 40.000 αμερικάνικα δολάρια στη Γερμανία, την Ιαπωνία, την Κορέα, την Ελβετία και τις ΗΠΑ σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης. Εντούτοις, οι αποδοχές των διδασκόντων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι γενικά χαμηλότερες από τις αποδοχές των διπλωματούχων πολεοδόμων, πολιτικών μηχανικών και διευθυντικών στελεχών.
- Κατά την πενταετία 1996-2001, οι αποδοχές των εκπαιδευτικών αυξήθηκαν γενικά με αργότερο ρυθμό από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όλες σχεδόν τις χώρες εκτός από την Τσεχία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, το Μεξικό και τη Νέα Ζηλανδία.
- Στη δημόσια πρωτοβάθμια εκπαίδευση ο αριθμός των ετήσιων διδακτικών ωρών ανέρχεται κατά μέσο όρο στις 792 ώρες αλλά κυμαίνεται από 605 έως 1.139 ώρες μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Ο αντίστοιχος αριθμός στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται κατά μέσο όρο στις 714 ώρες αλλά κυμαίνεται και πάλι από 553 έως 1.182 ώρες. Οι κανόνες που διέπουν το ωράριο εργασίας των εκπαιδευτικών ποικίλλει επίσης μεταξύ των χωρών. Στην πλειονότητα των χωρών οι διδάσκοντες υποχρεούνται να εργάζονται ένα συγκεκριμένο αριθμό ωρών, μολονότι σε μερικές χώρες διευκρινίζεται μόνο το εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας.

Διασυνοριακή κινητικότητα των μαθητών

- Κατά την περίοδο 1998-2001, ο αριθμός των αλλοδαπών μαθητών που εγγράφηκαν σε σχολεία των χωρών του ΟΟΣΑ αυξήθηκε κατά 16%.
- Πέντε χώρες (Αυστραλία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ) υποδέχονται το 71% του συνόλου των αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν στις χώρες του ΟΟΣΑ.
- Σε απόλυτους αριθμούς, η Ελλάδα, η Ιαπωνία, η Κορέα και η Τουρκία αποτελούν τις κύριες χώρες προέλευσης αλλοδαπών μαθητών μεταξύ των χωρών μελών του ΟΟΣΑ, ενώ η Κίνα και οι χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας τις κύριες χώρες προέλευσης αλλοδαπών μαθητών μεταξύ των χωρών μη μελών.

Παράγοντες επίδοσης των μαθητών

- Η ικανότητα των μαθητών να εποπτεύουν οι ίδιοι τη μάθησή τους συνδέεται στενά με την επίδοσή τους στην ανάγνωση. Η πεποίθηση των μαθητών ότι ένας στόχος είναι εφικτός, η επίγνωση της διάθεσης ή μη των απαραίτητων πόρων για την επίτευξή του καθώς και η αξιολόγηση του στόχου ως προς την προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί για την υλοποίησή του αποτελούν επίσης σημαντικούς προάγγελους της επίδοσης των μαθητών στην ανάγνωση.

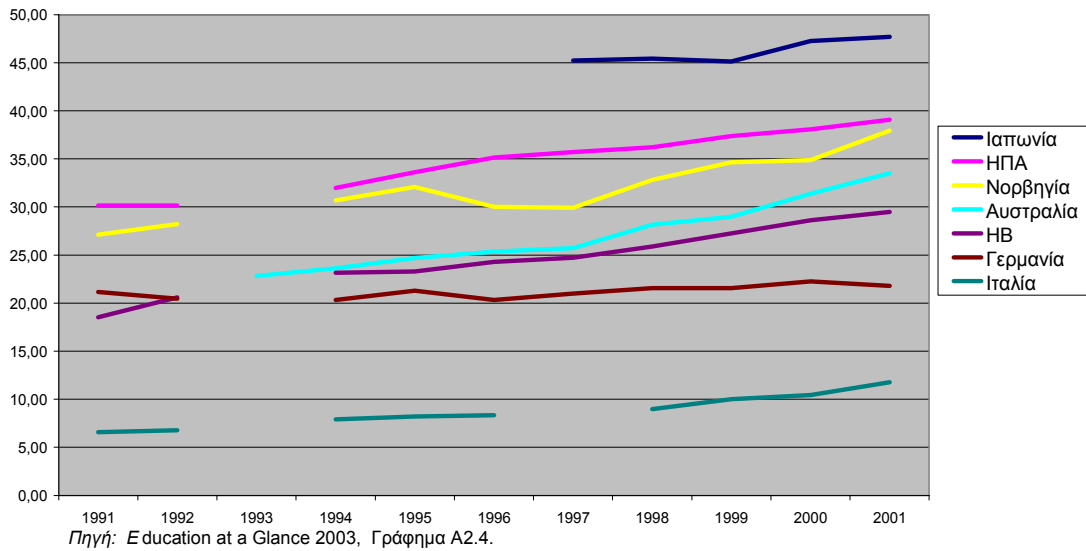
- Δεν αποτελεί έκπληξη ότι οι 15χρονοι που διαβάζουν έντυπο υλικό ποικίλου περιεχομένου έχουν μεγαλύτερη αναγνωστική ικανότητα από τους συνομήλικούς τους που περιορίζονται σε συγκεκριμένου τύπου αναγνώσματα. Η καθημερινή ανάγνωση περιοδικών, εφημερίδων και κόμικς – αναγνώσματα στα οποία τα σχολεία πιθανόν να αποδίδουν μικρότερη αξία σε σχέση με τα μυθιστορήματα – φαίνεται να αποτελεί, τουλάχιστον σε κάποια πολιτιστικά περιβάλλοντα, σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της αναγνωστικής ικανότητας.
- Πέρα από την επίδοση των μαθητών στην ανάγνωση, οι χώρες του ΟΟΣΑ αποκλίνουν επίσης όσον αφορά την καθαυτό ενασχόληση με την ανάγνωση, με τη Φινλανδία να κατέχει την πρώτη θέση και το Βέλγιο, η Γερμανία και η Ισπανία την τελευταία. Σε γενικές γραμμές τα κορίτσια τείνουν να διαβάζουν πολύ περισσότερο από τα αγόρια. Σε όλες σχεδόν τις χώρες τα κορίτσια έχουν υψηλότερη αυτοαντίληψη από τα αγόρια όσον αφορά την ανάγνωση, ενώ συμβαίνει το αντίθετο όσον αφορά τα μαθηματικά.
- Οι 15χρονοι των οποίων οι γονείς κατέχουν χαμηλές επαγγελματικές θέσεις αλλά αφιερώνουν μεγάλο μέρος του χρόνου τους στο διάβασμα έχουν καλύτερες επιδόσεις στην ανάγνωση από τους συνομήλικούς τους των οποίων οι γονείς κατέχουν μέσες ή υψηλές επαγγελματικές θέσεις αλλά δεν διαβάζουν. Επιπλέον, όλοι οι μαθητές που διαβάζουν πολύ έχουν καλύτερες επιδόσεις στην ανάγνωση, οι οποίες γενικά είναι πολύ υψηλότερες του μέσου όρου του ΟΟΣΑ ανεξάρτητα από την επαγγελματική θέση των γονέων.
- Οι περιορισμένες δαπάνες για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν συνεπάγονται αυτόματα την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών χαμηλής ποιότητας. Η Αυστραλία, η Φινλανδία, η Ιρλανδία, η Κορέα και το Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, που εμφανίζουν ένα μέτριο επίπεδο δαπανών ανά μαθητή της πρωτοβάθμιας και της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατατάσσονται ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ με τα υψηλότερα επίπεδα επίδοσης 15χρονων μαθητών σε βασικά γνωστικά αντικείμενα.

Η απόδοση των επενδύσεων στην εκπαίδευση

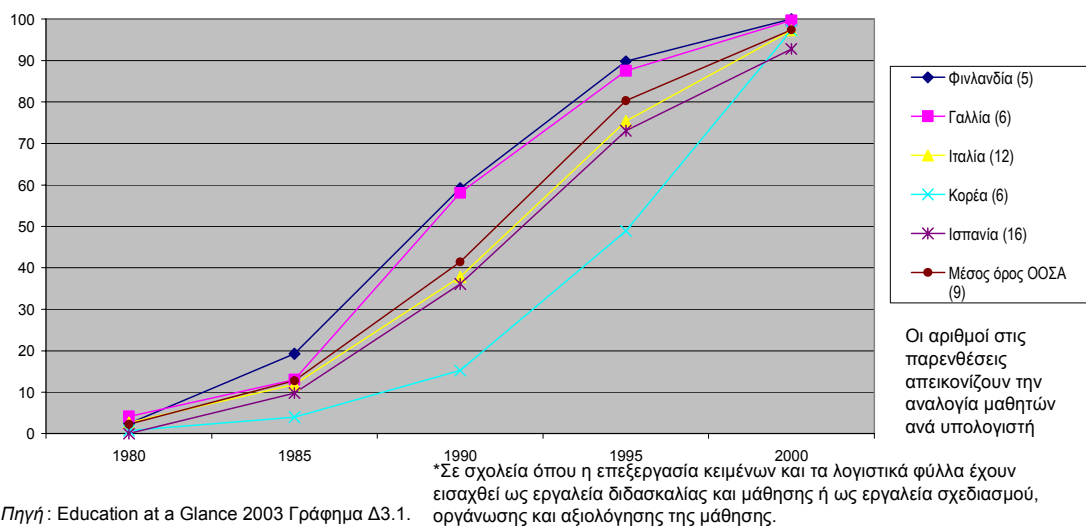
- Στην πλειονότητα των χωρών του ΟΟΣΑ η συμμετοχή του εργατικού δυναμικού διευρύνεται καθώς αυξάνεται το επίπεδο εκπαίδευσης. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι δείκτες συμμετοχής των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αισθητά υψηλότεροι από τους δείκτες των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας. Η απόκλιση στους δείκτες συμμετοχής των ανδρών είναι σημαντική μεταξύ των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αυτών που δεν ακολούθησαν το δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών.
- Οι δείκτες συμμετοχής των γυναικών μη αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα χαμηλοί. Αντίθετα οι δείκτες συμμετοχής των γυναικών που ολοκλήρωσαν την τριτοβάθμια εκπαίδευση προσεγγίζουν ή υπερβαίνουν το 80% σε όλες εκτός από 4 χώρες, αλλά παραμένουν χαμηλότεροι από των ανδρών σε όλες εκτός από μια χώρα.
- Η εκπαίδευση και οι αποδοχές συνδέονται θετικά. Η ανώτερη δευτεροβάθμια και η μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν σε πολλές χώρες σημείο καμπής πέρα από το οποίο κάθε επιπρόσθετο επίπεδο εκπαίδευσης επιβραβεύεται με μια ιδιαίτερα αξιολογη αμοιβή. Σε όλες τις χώρες, οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν υψηλότερες απολαβές από τους αποφοίτους της ανώτερης δευτεροβάθμιας και της μεταδευτεροβάθμιας μη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μισθολογικές διαφορές που διαπιστώνονται μεταξύ των αποφοίτων της τριτοβάθμιας και της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι εντονότερες από αυτές μεταξύ των αποφοίτων της ανώτερης και της κατώτερης δευτεροβάθμιας ή άλλης χαμηλότερης βαθμίδας.

- Μια ανάλυση των παραγόντων που προάγουν την οικονομική μεγέθυνση επισημαίνει ότι η μισή τουλάχιστον αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ οφείλεται στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί ένα από τα μέσα ώθησης της εν λόγω παραγωγικότητας, διαδραματίζοντας ζωτικό ρόλο ως εισροή που συνδέει τη συνολική εκροή με τα αποθέματα των παραγωγικών εισροών, αλλά κυρίως ως ένας καθοριστικός παράγοντας του ρυθμού της τεχνολογικής προόδου. Σε μακροπρόθεσμη προοπτική, ο αντίκτυπος ενός επιπρόσθετου χρόνου εκπαίδευσης στην οικονομική αποδοτικότητα στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι της τάξης του 6%.

**Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 24-34 ετών με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
(επιλεγμένες χώρες)**

**Ποσοστό μαθητών που φοιτούν σε σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
με πρόσβαση σε προγράμματα πληροφορικής* ανά έτος
(και αριθμός των μαθητών ανά υπολογιστή για το 2000)**

Πίνακας περιεχομένων της πρωτότυπης αγγλικής έκδοσης
(δεν περιλαμβάνει παραρτήματα, καταλόγους πλαισίων, πινάκων ή γραφημάτων) :

Εισαγωγή

Η έκδοση του 2003 της επιτομής «Μια ματιά στην Εκπαίδευση»

Περιεχόμενο και κύρια σημεία

Άλλοι πόροι

Οδηγός για τον αναγνώστη

Κεφάλαιο Α: Η απόδοση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και ο αντίκτυπος της μάθησης

- A1 Τρέχοντες ρυθμοί αποφοίτησης από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και επίπεδο κατάρτισης των ενηλίκων
- A2 Τρέχοντες ρυθμοί αποφοίτησης από την τριτοβάθμια εκπαίδευση και επίπεδο κατάρτισης των ενηλίκων
- A3 Απόφοιτοι ανά τομέα σπουδών
- A4 Αναγνωστικές ικανότητες των μαθητών της Δ' Τάξης Δημοτικού (4th grade)
- A5 Αναγνωστικές ικανότητες των δεκαπεντάχρονων
- A6 Επιδόσεις στα μαθηματικά και στις επιστήμες των δεκαπεντάχρονων
- A7 Διακυμάνσεις της επίδοσης των μαθητών μεταξύ των σχολείων
- A8 Χαρακτηριστικά των δεκαπεντάχρονων αναγνωστών
- A9 Ενασχόληση με την ανάγνωση των δεκαπεντάχρονων
- A10 Αυτορυθμιζόμενη μάθηση των δεκαπεντάχρονων
- A11 Διαφορές ανά φύλο στις μαθησιακές επιδόσεις
- A12 Συμμετοχή του εργατικού δυναμικού ανά βαθμίδα εκπαίδευσης
- A13 Προβλεπόμενα έτη εκπαίδευσης, απασχόλησης και αεργίας για τις ηλικίες 15-29 ετών
- A14 Αποδοχές και επίπεδο σπουδών
- A15 Εκπαιδευτική απόδοση: σύνδεσμοι μεταξύ ανθρώπινου κεφαλαίου και οικονομικής ανάπτυξης

Κεφάλαιο Β: Χρηματοοικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι που επενδύονται στην εκπαίδευση

- B1 Εκπαιδευτικές δαπάνες ανά μαθητή
- B2 Δαπάνες για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε σχέση με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- B3 Σχετικά ποσοστά δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα
- B4 Συνολικές δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση
- B5 Επιδότηση μαθητών και νοικοκυριών
- B6 Δαπάνες για τα ιδρύματα ανά κατηγορία υπηρεσιών και ανά κατηγορία πόρων

Κεφάλαιο Γ: Πρόσβαση στην εκπαίδευση, συμμετοχή και πρόοδος

- Γ1 Προσδόκιμη διάρκεια σχολικής ζωής και ποσοστά εγγραφών
- Γ2 Εισαγωγή και προσδοκώμενα έτη παραμονής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και συμμετοχή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Γ3 Αλλοδαποί φοιτητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Γ4 Εκπαίδευση και εργασιακή κατάσταση των νέων
- Γ5 Η κατάσταση των νέων με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης

Κεφάλαιο Δ: Το μαθησιακό περιβάλλον και η οργάνωση των σχολικών ιδρυμάτων

- Δ1 Συνολικός αριθμός ωρών διδασκαλίας μαθημάτων κατευθύνσεων για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Δ2 Μέγεθος της σχολικής τάξης και αναλογία μαθητών και εκπαιδευτικών
- Δ3 Χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας από εκπαιδευτικούς και μαθητές
- Δ4 Κατάρτιση και επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών
- Δ5 Μισθοί των εκπαιδευτικών των δημόσιων πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων σχολείων
- Δ6 Διδακτικές ώρες και ωράριο εργασίας των εκπαιδευτικών
- Δ7 Κατανομή ανά ηλικία και φύλο των διδασκόντων και του διοικητικού προσωπικού

Η Επισκόπηση αυτή είναι η μετάφραση αποσπασμάτων από ένα δημοσίευμα του ΟΟΣΑ, που εκδόθηκε αρχικά στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα με τους ακόλουθους τίτλους:

Education at a Glance: OECD Indicators - 2003 Edition

Regards sur l'éducation: les indicateurs de l'OCDE – Édition 2003

© OECD, 2003

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα www.oecd.org/edu/eag2003

Τα δημοσιεύματα και οι Επισκοπήσεις του ΟΟΣΑ διατίθενται στο δικτυακό κόμβο www.oecd.org/bookshop/

Πληκτρολογήστε τη λέξη “overview” στο πλαίσιο “Title search” της αρχικής σελίδας του Ηλεκτρονικού Βιβλιοπωλείου ή πληκτρολογήστε τον αγγλικό τίτλο του βιβλίου. (Οι Επισκοπήσεις περιέχουν σύνδεσμο που παραπέμπει στο πρωτότυπο αγγλικό βιβλίο).

Οι Επισκοπήσεις προετοιμάζονται από το τμήμα Δικαιωμάτων και Μεταφράσεων της Διεύθυνσης Δημοσίων Υποθέσεων και Επικοινωνιών του ΟΟΣΑ.

email : rights@oecd.org / Fax: +33 1 45 24 13 91

© OECD, 2003

Η αναπαραγωγή της Επισκόπησης αυτής επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι παρατίθεται το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης του ΟΟΣΑ καθώς και ο τίτλος της πρωτότυπης έκδοσης.